

Fecr Yayınları: 617

**AHMED ER-RÜŞDÎ VE MÜRŞİDÜ’T-TALEBE
ADLI ESERİNİN KIRAAT İLMİNDEKİ YERİ**

Osman BOSTAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2022

ISBN: 978-625-8304-65-7

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

AHMED ER-RÜŞDÎ
VE
MÜRŞİDÜT-TALEBE

ADLI ESERİNİN KIRAAT İLMİNDEKİ YERİ

Osman BOSTAN

Ankara 2022

Osman BOSTAN

Trabzon/Araklı'da doğdu. 1993'te hâfızlığını ikmal etti. 1999'da Araklı İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. 2001'de Diyanet İşleri Başkanlığı'nda İmam-Hatip olarak göreve başladı. Bir süre İmam-Hatip ve Müezzin-Kayımlık görevlerinde bulundu. 2003'de İlahiyat Önlisans'ı, 2007'de KTÜ Rize İlahiyat Fakültesi'ni bitirdi. 2009'da Trabzon Eğitim Merkezi'nde 1. Dönem Tasvih-i Hurûf kursunu; 2012'de Trabzon Dini Yüksek İhtisas Merkezi'nde 8. Dönem İhtisas Kursunu tamamladı. 2012-2014 yılları arasında Giresun'da il ve ilçe vaizliği görevlerinde bulundu. 2014-2019 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı Samsun Aşıkutlu Eğitim Merkezi'nde Eğitim Görevlisi olarak görev yaptı. 2016'da "Ömer b. Ali el-İspirî ve er-Risâletü'l-Cûdiyye İsimli Eserinin Tahkiki" adlı teziyle RTEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü'nde Yüksek Lisansını; 2021'de "Ahmed er-Rüşdî ve Mürşidü't-Talebe Adlı Eserinin Kıraat İlmi Açısından Tahlili" isimli teziyle de OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü'nde doktorasını tamamladı. 2019'da OMÜ İlahiyat Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışmaya başlayıp halen buradaki görevini sürdürmektedir.

ÖN SÖZ

Hz. Peygamber'e (s.a.s.) "oku" (Alak, 96/1) hitabıyla inzâli başlayan Kur'an âyetleri hem Hz. Peygamber tarafından ezberlenmiş ve ashâba ezberletilmiş hem de vahiy kâtiplerine yazdırılmıştır. Böylece Kur'an bir yandan satırlarda/yazılarak, bir yandan da sadırlarda/ezberlenerek muhafaza altına alınmıştır. Diğer taraftan "Biz onu okuduğumuzda, onun okunuşuna tabi ol" (Kıyâme, 75/18) emriyle bizzat Cibrîl-i Emîn vasıtasıyla Allah (c.c.) tarafından Hz. Peygamber'e öğretilen Kur'an kıraati, Hz. Peygamber tarafından da sahâbeye tâlim ettirilmiştir. Kur'an kıraatine büyük önem veren Hz. Peygamber, okuyuşuyla temayüz eden sahâbileri taltif ederek diğerlerinin onlardan Kur'an tilâvetini öğrenmelerini teşvik etmiştir. Zaman zaman sahâbe arasında ortaya çıkan okuyuş/kıraat ihtilafları kendisine intikal ettirildiğinde her birinin kendisine öğretildiği şekliyle okumasını emrederek okuyuş/kıraat farklılıklarının vahye müstenid olduğunu vurgulamıştır.

İslam topraklarının genişlemesiyle birlikte Müslümanlar arasında ortaya çıkan lahn/hatalı okuyuşların bertaraf edilmesi için, daha önce Hz. Ebû Bekir (r.a.) döneminde cemedilen Kur'an, Hz. Osman (r.a.) tarafından, Hz. Peygamber'den sâdir olan kıraatleri yansıtabilecek şekilde istinsah edilerek -bu mushafların içerdiği kıraatleri öğretecek mahir sahâbiler eşliğinde- Merkezî İslam beldelerine gönderilmiştir. Söz konusu şehirlere giden sahâbiler oluşturdukları halkalarda uzun süre Kur'an kıraatini öğretmeye devam etmişlerdir.

Tabiîn dönemiyle birlikte söz konusu beldelerde kıraatlerin kendilerine nispet edildiği ve kıraatte imam kabul edilen zevât yetişirken bir taraftan da kıraatler tedvin edilmeye başlanmıştır. Hicri dördüncü asrın başlarında İbn Mücâhid'in (ö. 324/936), İslam toplumunun okuyuşları üzerinde ittifak ettiği yedi kıraat imamının kıraatlerini bir araya getiren *Kitâbü's-Seb'a'sını* telifinin ardından kıraat ilminde yeni bir aşamaya geçilmiştir. Daha önce herhangi bir sayı ile sınırlanmaksızın eğitime devam edilen kıraatler bu dönemden sonra söz konusu yedi imamın kıraatleri/okuyuşları üzerinden devam etmeye başlamış ve hicri beşinci asrın başlarından itibaren Dâni'nin (ö. 444/1053) *et-*

Teyisî'i ve ardından Şâtibî'nin (ö. 590/1194) *Hirzû'l-Emânî*'si ile birlikte eğitim öğretimde bir sistem dâhilinde yerini almıştır.

Hicri beşinci asra kadar devam eden kıraatlerin infirâd/her bir rivayetin ayrı ayrı hatimle okunması usûlü bu asırdan itibaren indirâc/bir hatimde bütün kıraat vecihlerinin bir arada okunması usûlüyle devam etmiştir.

Hicri dokuzuncu asrın başlarına kadar devam edem kıraat-i seb'a eğitimi İbnü'l-Cezerî'nin (ö. 833/1429) *en-Neşr*'i telif etmesiyle birlikte yavaş yavaş kıraat-i aşere üzerinden devam etmeye başlamıştır. Gerek *en-Neşr*'in içerdiği kıraat, rivayet ve tariklerin fazlalığı gerekse indirâc usûlünün getirmiş olduğu zorluktan ötürü kıraat vecihlerinin birbirine karışmasının önlenmesi için tahrîrât çalışmalarına ihtiyaç hâsıl olmuştur. Bizzat İbnü'l-Cezerî tarafından Anadolu'da başlatılan *en-Neşr* ve *Tayyibe* tahrîrâtı, İbnü'l-Cezerî'den sonra da bu topraklarda teşekkül eden tarik ve meslek mensuplarınca devam ettirilmiştir. İbnü'l-Cezerî'nin Anadolu, Mısır ve diğer ülkelerde yetiştirdiği öğrenciler sonraki süreçte -Osmanlı Devleti'nin de teşvikiyle- kıraat eğitimi vermek için İstanbul'a gelmişlerdir. İstanbul'a gelen söz konusu âlimler vasıtasıyla İstanbul/Anadolu bir kıraat eğitim merkezi haline gelmiştir. Bu coğrafyada yetişen âlimlerin eğitim ve öğretimde takip ettikleri kitaplar ve benimsedikleri usûl ve yöntem farklılıklarından dolayı daha sonraları "İstanbul tariki" ve "Mısır tariki" diye isimlendirilen tarikler teşekkül etmiştir. Bir süre sonra söz konusu tarikler içerisinde yetişen ve ehli tercih diye ifade edilen muteber âlimlerce bazı kıraat vecihlerinin alınıp-alınmaması, takdim-tehiri gibi sebeplerden dolayı da İstanbul tarikinde "İtilâf mesleği" ve "Sûfi mesleği"; Mısır tarikinde ise "Mutkin mesleği" ve "Şeyh Atâullah mesleği" ortaya çıkmıştır. Bu tarik ve mesleklere öncülük eden âlimlerden Ali el-Mansûrî (ö. 1134/1721) *Tahrîru't-Turuk*, Yusuf Efendizâde (ö. 1167/1754) *el-İtilâf*, Mustafa el-İzmîrî (ö. 1155/1742) de *Bedâi'u'l-Burbân* adlı eserleriyle İbnü'l-Cezerî'nin başlatmış olduğu *en-Neşr* ve *Tayyibe* tahrîrâtını geliştirerek devam ettirmişlerdir. Bu âlimlerin kaleme aldığı kitaplar sözü edilen tarik ve mesleklerin zamanla temel kaynakları haline gelmiştir.

Süreç içerisinde, zikri geçen mesleklerin bazıları müstakil olarak devam etme imkânı bulamamıştır. Hâlihazırda bu meslekler içerisinde müstakil olarak devam edenler İstanbul tarikinde "Sûfi mesleği" ile Mısır tarikinde "Şeyh Atâullah mesleği" olup diğer mesleklerin birtakım uygulamaları da bu meslekler tarafından devam ettirilmektedir.

Söz konusu mesleklerden şu an varlığını sürdüren ve Mısır tarihinin uygulamaları kendisi vasıtasıyla devam eden Şeyh Atâullah mesleğinin temel kaynaklarından biri çalışmamızın konusunu oluşturan Ahmed er-Rüşdî'nin *Mürşidü't-Talebe* adlı eseridir. Ahmed er-Rüşdî *Mürşidü't-Talebe*'yi *en-Neşr* ve *Tayyibe* tahrîrâtına yönelik kaleme alınan ve yukarıda zikri geçen Ali el-Mansûrî'nin *Tabrîru't-Turuk*unu, Yusuf Efendizâde'nin *el-Îtilâf*ını ve Mustafa el-İzmîrî'nin *Bedâi'u'l-Burhân*'ını esas alarak oluşturmuştur. Dolayısıyla pratikte varlığını sürdürmeyen meslekler ve bu mesleklere kaynaklık eden söz konusu kitaplar bir yönüyle *Mürşidü't-Talebe* ile devam etme imkânı bulmuştur. Diğer taraftan Ahmed er-Rüşdî bugün ülkemizde devam eden Mısır tarihi icâzet silsilesi içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla Ahmed er-Rüşdî *Mürşidü't-Talebe* ile kıraatlerin nazari yönünü aktarıırken, yetiştirmiş olduğu talebeler vasıtasıyla da kıraatlerin pratik olarak bugüne ulaşmasına vesile olmuştur. Kıraat ilminde önemli bir noktada bulunan Ahmed er-Rüşdî ve eseri *Mürşidü't-Talebe* hakkında henüz müstakil bir çalışmanın yapılmamış olması bizi bu araştırmayı yapmaya sevk etmiştir.

Haddizatında bu çalışma, "Ahmed er-Rüşdî ve Mürşidü't-Talebe Adlı Eserinin Kıraat İlmi Açısından Tahlili" isimli doktora tezimizin gözden geçirilip birtakım değişikliklerle kitaba dönüştürülmüş halidir. Çalışmamız giriş ve beş bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında, çalışmanın konusu, amacı, önemi, yöntemi ve kaynaklarına değinilmiştir. Birinci bölümde, Ahmed er-Rüşdî'nin hayatı, eğitim safahatı, hocaları, talebeleri, vazifeleri ve eserleri ele alınmıştır. İkinci bölümde, *Mürşidü't-Talebe*'nin müellife aidiyeti, telif sebebi, nüshaları, muhtevası, kaynakları ve eser üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Üçüncü bölümde, *en-Neşr* merkezli çalışmalar, kıraat ilminde tahrîrât ve *en-Neşr* tahrîrâtı, *Mürşidü't-Talebe*'nin *en-Neşr* ve *Tayyibetü'n-Neşr* tahrîrâtındaki yeri ve *Mürşidü't-Talebe*'nin İbnü'l-Cezerî sonrası Osmanlı'da oluşan kıraat tarik ve mesleklerindeki yeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde, *Mürşidü't-Talebe*'nin dili ve üslubu, eserde kullanılan rumuzlar, eserin iki versiyonunun karşılaştırılması, *Mürşidü't-Talebe*'nin *Tabrîru't-Turuk* ile karşılaştırılması, eserin yöntemi ve ele aldığı konular gibi başlıklar çerçevesinde tahlil edilmeye gayret edilmiştir. Beşinci bölümde, Ahmed Er-Rüşdî ve *Mürşidü't-Talebe*'ye atf yapan eserler ile *Mürşidü't-Talebe*'nin günümüze yansması hususlarına değinilmiştir. Sonuç

kısımında ise çalışmadan elde edilen verilerden hareketle bir değerlendirmeye gidilmiştir.

Çalışmanın teşekkülünde şüphesiz ki birçok kişinin katkısı olmuştur. Bu minvalde, fikir ve tecrübelerinden istifade ettiğim danışman hocam Prof. Dr. Yaşar KURT'a; tez izleme ve savunma komitelerinde yer alıp görüş ve değerlendirmeleriyle katkı sunan Prof. Dr. Osman ŞAHİN, Prof. Dr. Ali Rıza AYDIN, Prof. Dr. Remzi KAYA ve Doç. Dr. Ali ÇİFTÇİ'ye; çalışmanın nasıl bir usûl ve yöntemle ele alınması gerektiği hususuna dair fikirlerini bizimle paylaşan Prof. Dr. Mehmet DAĞ'a; eserin yazma nüshalarına ulaşmamda yardımcı olan Eğitim Görevlisi Osman DAŞKIN, Mahmut Sami GÜLCÜ ve Dr. Abdullah AKYÜZ'e; çalışmayı okuyarak gerekli düzeltme ve tavsiyelerde bulunan Eğitim Görevlisi İshak KARALI, Eğitim Görevlisi Hikmet KARACA, Eğitim Görevlisi Dr. İdris ERTÜRK, Öğretim Görevlisi Resul AKCAN, Öğretim Görevlisi Mustafa HATİPOĞLU ve Furkan BİRDAL'a; ayrıca eserlerinden istifade ettiğim ve katkısı olan herkese teşekkür ediyorum. Nihayet, fânî dünyada bâkî eserler bırakarak ahirete irtihal eden ecdadımızı rahmet, minnet ve hürmetle yâd ediyorum.

Allah (c.c.) kendi kitabından başka hiçbir kitabı hatadan sâlim kılmamıştır. Gayret bizden tevfiğ Yüce Allah'tandır.

Samsun 2022
Osman BOSTAN

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR	15
GİRİŞ	17
1. Araştırmanın Konusu	17
2. Araştırmanın Önemi ve Amacı	19
3. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı	21
4. Araştırmanın Kaynakları	22

BİRİNCİ BÖLÜM AHMED ER-RÜŞDÎ'NİN HAYATI

1.1. İsmi	27
1.2. Doğumu ve Vefatı	29
1.3. Ailesi	30
1.4. Eğitim Safahatı	32
1.5. Hocaları	34
1.5.1. Hacızâde Muhammed Efendi	34
1.5.2. Kabasakal İmamı Halil Efendi	34
1.5.3. Beyzâde Mustafa Efendi	35
1.6. Talebeleri	36
1.6.1. Kirmastîzâde Ahmed Efendi	36
1.6.2. Turşucuzâde Ahmed Hıfzî Efendi	37
1.6.3. Şumnulu Hâfız Hilmi Efendi	37
1.7. Ahmed er-Rüşdî'nin İbnü'l-Cezerî'ye Ulaşan İcâzet Silsilesi	38
1.8. Vazifeleri	40
1.8.1. Şeyhülkurrâlık	40
1.8.2. Ser Hâfız-ı Kütüblük	41
1.8.3. Vaizlik	42
1.9. Eserleri	43
1.9.1. Telif Ettiği Eserler	43
1.9.1.1. <i>Mürşidü't-Talebe</i> (Mensûr)	43
1.9.1.2. Vakf-ı Hamza ve Hişâm	43
1.9.2. Tahrîr ve İstinsah Ettiği Eserler	44
1.9.2.1. Kıraat ile İlgili Tahrîr Ettiği Eserler	44
1.9.2.2. Tecvid ile İlgili Tahrîr Ettiği Eserler	49
1.9.2.3. Dilbilgisi ile İlgili Tahrîr Ettiği Eserler	50
1.9.2.4. Diğer Alanlar ile İlgili Tahrîr Ettiği Eserler	51

İKİNCİ BÖLÜM

MÜRŞİDÜ'T-TALEBE'NİN TANITIMI

2.1. İsmi -----	55
2.2. Müellife Aidiyeti -----	56
2.3. Telif Tarihi ve Yeri -----	56
2.4. Telif Sebebi -----	57
2.5. Muhtevası -----	57
2.6. Kaynakları -----	58
2.6.1. Tahrîrâta Dair Kaynakları -----	58
2.6.1.1. Tahrîru't-Turuk ve'r-Rivâyât -----	59
2.6.1.2. el-İtilâf fi Vucûhi'l-İhtilâf -----	61
2.6.1.3. Bedâi'u'l-Burhân -----	64
2.6.2. en-Neşr'in Masâdiri Arasındaki Kaynakları -----	66
2.6.3. Kıraate Dair Diğer Kaynakları -----	74
2.6.4. Kıraat Eserleri Dışındaki Kaynakları -----	79
2.7. Eserin Nüshaları -----	79
2.7.1. Nüshaların Tavsifi -----	81
2.7.1.1. İstanbul (Fatih) Nüshası -----	81
2.7.1.2. İzmir (Tire) Nüshası -----	84
2.7.1.3. Riyad Nüshası -----	86
2.7.1.4. Katar Nüshası -----	88
2.7.1.5. İstanbul (Mahmud Efendi) Nüshası -----	90
2.7.1.6. İstanbul (Marmara Üniversitesi) Nüshası -----	92
2.7.1.7. Fotokopi Nüsha (Kütüphane Kayıtlarına Ulaşılamayan) -----	95
2.7.1.8. Mısır Nüshası -----	96
2.7.1.9. Ankara Nüshası -----	98
2.7.2. Nüshaların Mukayesesi -----	99
2.8. Eser Üzerine Yapılan Çalışmalar -----	101
2.8.1. Mürşidü't-Talebe min Tarîki't-Tayyibe (Şematik) -----	101
2.8.2. Kıraat-i Aşere ve Takrîb Kılavuzu -----	103
2.9. Tahrîrât Alanında Yapılan Diğer Çalışmalar -----	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜRŞİDÜ'T-TALEBE'NİN EN-NEŞR VE TAYYİBETÜ'N-NEŞR TAHRİRÂTINDAKİ YERİ

3.1. en-Neşr Merkezli Çalışmalar -----	105
3.1.1. Manzûm Çalışmaları -----	109
3.1.2. İhtisâr Çalışmaları -----	110
3.1.3. en-Neşr Üzerine İnşa Edilen Çalışmalar/Eserler -----	112

3.1.4. Şerh Çalışmaları-----	113
3.1.5. Akademik Çalışmalar -----	113
3.1.6. Tahrîrât Çalışmaları-----	115
3.1.6.1. Tahrîrât'ın Tanımı -----	115
3.1.6.2. Tahrîrâtın Amacı -----	118
3.1.6.3. Tahrîrâtın Kapsamı ve Yöntemi -----	118
3.1.6.4. Tahrîrâtın Doğuşu ve Gelişimi -----	120
3.1.6.5. Tahrîrâtın Müstakil Bir Alan Haline Gelişi -----	123
3.1.6.6. İbnü'l-Cezerî Sonrasında Tahrîrât ve Ekoller -----	126
3.1.6.6.1. Ruhsat Ekolü -----	127
3.1.6.6.2. Azimet Ekolü -----	131
3.1.6.7. Tahrîrât'ın Faydaları -----	133
3.1.6.8. Tahrîrât Literatürü-----	134
3.1.6.8.1. el-'Aşru's-Suğrâ'ya Dair Kaleme Alınan Tahrîrât Eserleri --	134
3.1.6.8.2. el-'Aşru'l-Kübrâ'ya Dair Kaleme Alınan Tahrîrât Eserleri --	137
3.2. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'nin en-Neşr ve Tayyibe Tahrîrâtındaki Yeri -----	141
3.3. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'nin İbnü'l-Cezerî Sonrası Osmanlı'da Oluşan Kıraat Tarik ve Mesleklerindeki Yeri -----	142

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜRŞİDÜ'T-TALEBE'NİN KIRAAT İLMİ AÇISINDAN TAHLİLİ

4.1. Eserin Dili ve Üslubu -----	149
4.2. <i>Mürşidü't-Talebe</i> İçerisinde Kullanılan Kavram ve Rumuzlar -----	151
4.3. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Takip Edilen Yöntem -----	156
4.3.1. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Âyetlerin Yazılmasındaki Yöntem -----	164
4.3.2. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Vecihlere Dair Takip Edilen Yöntem -----	165
4.3.2.1. Vecihlerin Sıralanmasındaki Yöntem -----	165
4.3.2.2. Vecihlerin Tahlil Edilmesindeki Yöntem -----	168
4.3.2.2.1. Vecihlerin Resm-i Hat Açısından Tahlil Edilmesi -----	168
4.3.2.2.2. Vecihlerin Dilbilgisi Açısından Tahlil Edilmesi -----	173
4.3.2.3. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Şâtıbiyye Tarikine Dair Vecihlerin Zikredilmesi	178
4.3.3. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de İmam, Ravi ve Tariklere Dair Takip Edilen Yöntem	180
4.3.3.1. İmam Ravi ve Tariklerin Sıralanmasındaki Yöntem -----	180
4.3.3.2. İmam, Ravi ve Tariklerin İsimlerinin Zikredilmesindeki Yöntem	182
4.3.3.2.1. İmam, Ravi ve Tariklerin İsimlerinin Açıkça Zikredilmesi--	182
4.3.3.2.2. İmam ve Ravilerin Okuyuş Şekillerine ve Beldelerine Göre Zikredilmesi-----	183
4.3.3.2.3. Onuncu Kıraat İmamı Halef'in Zikredilmesi -----	184
4.3.4. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Vakf Yerlerine Dair Takip Edilen Yöntem -----	186

4.3.5. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Kaynakların Kullanılmasındaki Yöntem -----	201
4.3.6. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Kaynaklardan Alıntı Yapılırken Takip Edilen Yöntem -----	202
4.3.7. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Kavramların Kullanılmasındaki ve Açıklanmasındaki Yöntem -----	203
4.3.8. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Zamirlerin Mercî'ine İşaret Yöntemi -----	205
4.4. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'nin İki Versiyonunun Karşılaştırılması -----	207
4.4.1. Kelime Farklılıkları-----	207
4.4.2. Konu Farklılıkları -----	208
4.4.3. Vecihlere Yönelik Farklılıklar -----	208
3.4.3.1. Fatih Nüshasında Yer Verilip, Marmara Nüshasında Yer Verilmeyen Vecihler -----	208
3.4.3.2. Fatih Nüshasında Yer Verilmeyip, Marmara Nüshasında Yer Verilen Vecihler -----	211
3.4.3.3. Fatih ve Marmara Nüshasının Farklı Sıraladığı Vecihler -----	217
4.5. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'nin Tahrîru't-Turuk ile Karşılaştırılması -----	222
4.5.1. Dil ve Üslup Açısından Karşılaştırılması -----	223
4.5.2. Tahrîru't-Turuk'ta Cevaz Verilmeyip <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Cevaz Verilen Vecihler -----	224
4.6. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'de Ele Alınan Konular-----	234
4.6.1. Kıraat İlminin Tanımı, Konusu, Amacı ve Faydası-----	234
4.6.1.1. Kıraat İlminin Tanımı -----	234
4.6.1.2. Kıraat İlminin Konusu -----	236
4.6.1.3. Kıraat İlminin Faydası ve Gayesi -----	237
4.6.2. Usûle Dair İşlenen Konular -----	237
4.6.2.1. Süre Evveli Vecihleri-----	238
4.6.2.1.1. İsti'âze, Besmele ve Tekbir Vecihleri-----	239
4.6.2.2. Süreteyn Beyni Vecihleri-----	241
4.6.2.2.1. Fâtiha-Bakara Süreleri Arasında (Hamza ve Halef Hariç) Kıraat İmamlarının Vecihleri -----	241
4.6.2.2.2. İki Süre Arasında Hamza'nın Vecihleri -----	242
4.6.2.2.3. İki Süre Arasında Halef'in (Onuncu Kıraat İmamı) Vecihleri-----	244
4.6.2.2.4. Ya'kûb'un ﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ Kelimesinde Hâü's-Sekt ile Birlikte İki Süre Arasındaki Vecihleri -----	244
4.6.2.2.5. ﴿وَلَا الضَّالِّينَ﴾ ﴿وَالْم﴾ Bu İki Kelime/Süre Arasında Hamza'nın Teshil Meselesi-----	245
4.6.2.2.6. Enfâl ve Berâe Süreleri Arasındaki Vecihler-----	246
4.6.2.3. Medler -----	249
4.6.2.3.1. Lâ-i Tebrîe ve Hamza'nın Med Ölçüsü-----	249

4.6.2.3.2. Medd-i Ta'zîm/Mubâlağa -----	252
4.6.2.3.3. Medd-i Bedel -----	254
4.6.2.3.3.1. Ezrak'ın Medd-i Bedeldeki Vecihleri -----	257
4.6.2.3.3.2. Ezrak'ın Medd-i Bedeldeki Vecihlerinin Med Ölçüsü	260
4.6.2.3.3.3. Medd-i Bedelin Olduğu Kelimede İkinci Bir Sebeb-i Med Ortaya Çıkınca Medd-i Bedelin Durumu-----	261
4.6.2.3.4. Medd-i Lîn -----	263
4.6.2.3.4.1. Ezrak'ın, ﴿شَيْءٌ﴾ Kelimesindeki Vecihleri -----	263
4.6.2.3.4.2. Hamza'nın, ﴿شَيْءٌ﴾ Kelimesindeki Vecihleri-----	266
4.6.2.3.5. Medd-i Bedel ve ﴿شَيْءٌ﴾ Kelimesinin Bir Arada Bulunduğunda Oluşacak Vecihler -----	267
4.6.2.3.5.1. Caiz Olan Vecihler-----	268
4.6.2.3.5.2. Caiz Olmayan Vecihler -----	268
4.6.2.4. İdğâm -----	270
4.6.2.4.1. İdğâmın Tanımı -----	270
4.6.2.4.2. İdğâmın Rükünleri -----	271
4.6.2.4.3. Hareke Yönünden İdğâm Çeşitleri-----	271
4.6.2.4.4. Mahreç ve Sıfatlar Yönünden İdğâm Çeşitleri-----	273
4.6.2.4.5. Keyfiyet/İcrâ Yönünden İdğâm Çeşitleri -----	273
4.6.2.5. Sekte -----	281
4.6.2.5.1. Sektenin Tanımı -----	281
4.6.2.5.2. Hafs'a Mahsus Sekteler -----	282
4.6.2.5.2.1. Sekte ile Okuduğunu Rivayet Edenler -----	282
4.6.2.5.2.2. Sektesiz Okuduğunu Rivayet Edenler -----	283
4.6.2.5.2.3. Her İki Veci de Okuduğunu Rivayet Edenler-----	283
4.6.2.6. Hâü's-Sekt (هاء السكت) -----	285
4.6.2.6.1. Verş'in, ﴿كِتَابِيَةٌ إِنِّي﴾ Kelimelerinin Vaslı Esnasında “Hemze”nin Harekesini “Hâü's-Sekt”e Nakli Hususu -----	286
4.6.2.6.2. ﴿مَالِيَةٌ هَلَاكٌ﴾ Kelimelerinin Vaslı Esnasında “Hâü's-Sekt”in Sonraki Kelimeye İdğâm Edilip Edilmeyeceği Hususu -----	288
4.6.2.7. ﴿أَلَمْ يَكُنْ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ Ayetlerinin Vasl ve Vakf Durumundaki Vecihleri	294
4.6.2.7.1. Mîm Harfinin Nasıl Harekeleneceği-----	294
4.6.2.7.2. Vakf ve Vasl Halinde Ortaya Çıkacak Vecihler -----	295
4.6.2.8. Verş'in Ezrak Tarikiyle Lâm ve Râ Harflerinde Ğunne Meselesi-	297
4.6.3. Tekbir Bahsi -----	299
4.6.3.1. Tekbirin Tanımı -----	299
4.6.3.2. Müelliflerin Tekbir Meselesine Bakışı ve Eserlerinde Nerede İşledikleri -----	300

4.6.3.3. Ahmed er-Rüşdî'nin Tekbir Bahsini Duhâ-İnşirâh Sûreleri Arasında İşlemesinin Sebebi -----	301
4.6.3.4. Tekbirin Sebebi-----	301
4.6.3.5. Tekbirin Hükümü -----	302
4.6.3.6. Tekbirin Sığası -----	303
4.6.3.7. Tekbirin Mahalli -----	305
4.6.3.8. Tekbir Vecihleri -----	306
4.6.3.8.1. Sûre Evvelinde Tekbir Vecihleri-----	306
4.6.3.8.2. Sûre Evvelinde Tekbir, Tehlîl ve Tahmîd Vecihleri-----	307
4.6.3.8.3. Leyl ve Duhâ Sûreleri Arasındaki Vecihler-----	309
4.6.3.8.4. Duhâ-Nâs Sûreleri Arasındaki Tekbir Vecihleri-----	310
4.7. Hatalı Yazılan Yerler ve Kaynak İsnadında Görülen Bazı Karışıklıklar -----	312

BEŞİNCİ BÖLÜM

AHMED ER-RÜŞDÎ VE MÜRŞİDÜ'T-TALEBE'NİN SONRAKİ DÖNEMLERE ETKİSİ

5.1. Ahmed er-Rüşdî ve <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'ye Atıf Yapan Eserler -----	317
5.1.1. Zübdetü'l-İrfân Tahrîrleri -----	318
5.1.2. Umdetü'l-Hullân fî İdâhi Zübdeti'l-İrfân -----	319
5.1.3. Zühru'l-Erib fî İdâhi'l-Cem'î bi't-Takrîb -----	321
5.1.4. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'ye Atıf Yapan Kıraat Mecmuaları -----	322
5.1.4.1. İlm-i Vucûh -----	322
5.1.4.2. Kırmızı Mecmûa -----	323
5.1.4.3. Takrîb Mecmûası -----	324
5.1.4.4. Kitâb fi'l-Kırâati's-Seb' ve'l-'Aşer ve't-Takrîb-----	324
5.1.4.5. Mecmû'âtü'l-Kırâât mine'l-'Aşere ve't-Takrîb -----	325
5.2. <i>Mürşidü't-Talebe</i> 'nin Günümüze Yansıması -----	326

SONUÇ----- 327

KAYNAKÇA (MATBÛ) ----- 331

KAYNAKÇA (MAHTÛT/YAZMALAR) ----- 354

EKLER ----- 359

Ek 1: Ahmed er-Rüşdî'nin İbnü'l-Cezerî'ye Ulaşan İcâzet Silsilesi----- 359

Ek 2: Seb'a Tarikine Göre İmam ve Ravilerin Tablosu ----- 360

Ek 3: Aşere Tarikine Göre İmam ve Ravilerin Tablosu----- 362

Ek 4: Takrîb/Tayyibe Tarikine Göre İmam, Ravi ve Tariklerin Tablosu ----- 364